

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

שו"ת: מהו יסוד העיקרי בחטאים של הדור

י"ג עיקרים

יסודות האמונה לרמב"ם היסוד הרביעי

האמונה המוחלטת בנפש האדם היא מעבר לכל גדרי חכמה, כלומר, שהאמונה גדולה מהחכמה. וכיוון שעל כל גדרה של הבריאה נאמר: "כולם בחכמה עשית", הרי שבתוך גדרי הבריאה יש רק חכמה, ולכן לעולם לא יתכן שלכח האמונה בנפש תהיה רוויה בתוך גדרי הבריאה.

מדוע אין מנוחה בבריאה - אי מילוי של כח האמונה

אלו הם נקודות עמוקות מאד. יש להבין זאת ברור, ניצוץ זה בנפש האדם, גורם לידי כך שלבני האדם אין מנוחה כאן בעולם. כמובן שישנם סיבות תחתונות לכך, שלא ניכנס לבארם עתה כיוון שזו אינה סוגייתנו, אך השורש הפנימי של הדבר הוא, מדוע לבריאה אין מנוחה, כיוון שבתוך פנימיות נפש האדם מונח הכח שנקרא אמונה, והאמונה הזו היא מעבר לגדרי הבריאה, ומצד היותה מעבר לגדרי הבריאה, הרי שהשתוקקות הנפש בפנימיותה לעולם לא תמצא רוויה, מחמת שכל מה שהיא תשתמש בתוך גדרי הבריאה לעולם לא ישיב אותה.

רבותינו כסדר מביא לכך את המשל, לעירוני שנשא בת מלכים, שכל מה שיביא לה לעולם לא ישיב אותה, מפני שהיא בת מלכים. והנמשל ביחס לשורש הכוחות בנפש האדם - כח האמונה, שפנימיות הנפש לעולם לא יכולה לשבוע ולהגיע לידי רוויה כל זמן שהיא נשארת בתוך גדרי הבריאה.

שורש השתוקקות האדם להתאוות מעבר לגדריו

כאן נבין עמוק מאד, שזוהי הסיבה שבני אדם תמיד משתוקקים ורוצים להשיג את מה שאין. במובן החיצוני נאמר: "יש לו מנה, רוצה מאתיים, יש לו מאתיים, רוצה ארבע מאות", וכן ע"ז הדרך. אך מצד המובן השורשי הפנימי של הדבר, השתוקקות זו נובעת מכך שהנפש לעולם לא יכולה למצוא את הרוויה בתוך גדריה.

כאשר האדם לא עומד על סודם של דברים, או בלשון אחרת: כיוון שהנפש הבהמית לא יכולה לעמוד על סודם של דברים, הרי שהיא תמיד משתוקקת, יש לה קנאה לרצות את מה ששייך לחבירו. ואם האדם במדרגה יותר זכה, הוא לא מקנא במה ששייך לחבירו, אך הוא רוצה דברי הפקר, הוא רוצה להרוויח ביושר את שלו. אך זה לא משנה, אלו הם דקויות, אך הצד

השווה של ההגדרה הוא, שהאדם תמיד רוצה לתפוס דברים שהם מעבר לגדריו שלו. יש לו חמשת אלפים שקלים, הוא רוצה שבעת אלפים שקלים, יש לו שלושה חדרים בדירתו, הוא רוצה ארבע, יש לו מכונית כזו, הוא רוצה מכונית אחרת, וכן ע"ז הדרך.

האדם חושב שהוא רוצה רק דבר מעבר לגדרים שלו, כלומר, את הגדר הבא, אך לא זוהי האמת. הנפש בעצם רוצה דברים שמעבר לגדריה בכלל. וכאשר האדם מבין את שורש הדבר, הוא מבין שהמנוחה של התשוקה מעבר לכל הגדרים מגיעה רק מכח האמונה שבנפש, והוא לא ימצא לעולם את הרוויה בתוך שאר כוחות נפשו.

שורש השתוקקות האדם לדעת מעבר לגדריו

תכונה זו לחפש דבר מעבר למה שנמצא בידו, קיימת אצל כל אדם, מי יותר ומי פחות, כל אחד לפי ערכו והשגתו. אך אצל חלק מבני האדם, שזה עיקר מה שנוגע לסוגייתנו, הכח הזה מתגלה בשכל. כשם שאצל רוב בני האדם זה מתגלה בכח התאוה, שרוצה מעבר לגבולותיה, פורץ גדרו של עולם בתאוה מכח אכילה מעץ הדעת, כך אצל חלק מבני האדם זה מושרש במקום הדעת, שהוא רוצה לפרוץ את גבולות הדעת.

הרצון לפרוץ את גבולות הדעת, זהו שימוש עם כח השכל במקום שרק כח האמונה יכול לגעת. זו ההגדרה המדוקדקת של הרצון, ושבירתו. האמונה יכולה לגעת במקום שהשכל לא יכול לגעת, היכן - בקדמות, בעצם האמונה בו ית"ש, והיא מכרת אותו הכרה חושית, אך הכרה של אמונה דייקא. אך כאשר השכל מנסה לגעת במה שהאמונה יכולה לגעת, כאן האדם מתחיל לשאול את שאלות של מה לפניו ומה לאחור.

ידוע המעשה עם ר' חיים מוולוז'ין והגר"א, שהגר"א אמר לר' חיים מוולוז'ין: "אתה לא יודע איזה יצר הרע יש לי לשאול את שאלת מה לפניו ומה לאחור". כאן הגדרנו את עומק ההגדרה מהיכן נובע היצר הזה, ומה הכוחות של היצר הזה. זהו כח החכמה בנפש שרוצה לגעת במה שהאמונה יכולה לגעת. ובדקות, זוהי קנאה בתוך חלקי הנפש של האדם עצמו. כשם שראובן יכול לקנאות בשמעון, כך גם כח אחד בנפש יכול לקנאות בכח אחר. ולענייננו, כח החכמה מקנא בכח האמונה, ורוצה להשיג בכח החכמה את מה שהאמונה מסוגלת להכיר מכח אמונתה. ■ המשך

בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת 'דע את אמונתך' - י"ג עיקרים לרמב"ם, היסוד הרביעי.

פרק ט' | בענין ההיתר להפסיק באמצע הלימוד להתבונן

אז יש אלו שלמדו באמת, שיש כאן באמת שני לשונות של הנפש החיים, ולפיכך יש צד דוקא של קב חומטין, וצד שני שלפי כל אדם ואדם, "כפי אשר ישקל בשכלו לפי טבעו וענינו", ויתכן שזה יאריך יותר מקב חומטין לכור תבואה, ויתכן שזה יהיה פחות, או שמא נאמר שכונת דברי הנפש החיים שמוותר לאדם להפסיק, עד קב חומטין לכור תבואה, אבל אם "בשיקול שכלו לפי טבעו וענינו" הוא צריך פחות הוא שאינו צריך כלל כמו שהוא יכתוב מיד בדבריו על מי שעוסק בתורה לשמה, אז גם הקב חומטין נאסר עליו, והרי שמצד כך הוא בא לומר שגם הקב חומטין, הוא השיעור הגדול ביותר שמוותר להפסיק ולא יתר על כן, וכמה כל אדם מותר לו להפסיק "כפי אשר ישקול בשכלו לפי טבעו וענינו".

עוד פעם הגדרת הדבר לפי טבעו וענינו כפשוטו מתקרה בליבו יראת ה', אבל בדקות כמו שהוזכר לעיל מכוח ההתפשטות שבאדם גדול יותר, הוא צריך להעמיד את כוח היראה, ובלשון פשוטה אם אדם רואה למשל שכוח החידוש גדול יותר שהוא נובע יתר על המידה, הוא צריך לעמיד את כוח היראה, להעמיד את שתי הכוחות בשיעור שקול ע"מ שיהיה תוקף אמיתי לתורתו.

ובאמת כי האדם הקבוע בעסק התורה לשמה, כמו שפרשנו בפרק ג' ענין לשמה, איננו צריך לרוב עמל ויגיעה ואורך זמן, העסק בספרי יראה עד שיוקבע בלבו יראתו יתברך, כאותו האדם אשר איננו קבוע בעסק התורה.

זה בודאי שהאדם בתחילת דרכו צריך לעסוק הרבה בספרי יראה אבל לאחר שהאדם עולה בסולם העולה - "האדם הקבוע בעסק התורה לשמה" נאמר כאן שני חלקים, ראשית שהאדם יהיה קבוע בעסק התורה, יתר על כן שהקביעות שלו תהיה במדרגה של לשמה יתכן שהאדם קבוע בתורה, אבל הלשמה שלו הוא לפרקים כמו שאמר הנפש החיים ויתבאר להלן שלא יתכן שלא יגיע האדם לרגע קט של לשמה, אבל הוא לא "קבוע בעסק התורה לשמה"

מי שלא קבוע כלל בעסק התורה בודאי שהוא צריך לעסוק יותר בספרי יראה אבל מי שהוא קבוע אבל הוא עדין לא קבוע בו לשמה, הוא עדין צריך גם כן הרבה ספרי יראה מחמת שיסוד הנפש שלו הוא הגבול הבלתי נקי וצריך יראה שלגבול נקי בנפש, אבל מי שקבוע בעסק התורה לשמה הוא חי בעצם במקום של הכוח הממצע בין הבורא לנבראים כמו שהוזכר, מחד ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים, ומאידיך יש לה כוח של גבול, הרי שבמעמקי התורה עצמו מונח אור יתברך שמו שאין לו קץ, וכוח היראה עצמה הן יראת ה' היא חכמה היא לבדה חכמה מונח במעמקי התורה עצמה. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

ומאמרו (שם שם, ט"י-י'): "ה' אלהים צבאות וכו', מגננו ראה אלהים", הוא תפלה שבה מובעת תשוקת תו הנבואית לחסות ושמירתו והגנתו מפני המכשולים והמעצורים, וסיוע מאת משיח ראשון, כגון דוד ושלמה ודומיהם, או משיח אחרון - לו יבוא במהרה בימינו! - שתכלית מלכותו היא בנין בית המקדש ועבודתו החיצונית והפנימית שאליה משתוקקים ומתאווים כל בני ישראל. וברי כי מאמרו (שם שם, י"א): "כי טוב יום בחצריך מאלף", רומז על שמחת ההתבודדות בבית המקדש שבה היה עסוק.

"ה' אלהים-ם צבאות וכו' מגננו ראה אלהים-ם", הוא תפלה שבה מובעת תשוקתו, עומק ההשתוקקות התמידית היא גופא השמירה וההגנה. וכמו שהוזכר לעיל, ההשתוקקות היא מלשון 'השקה' ו'נשיקה', כלומר, שהשתוקקותו מצרפתו ומחברתו למעלה. וכאשר האדם משתוקק תמיד, זהו גופא שורש השמירה.

ישנו אופן שהיראה היא זו ששומרת את האדם - 'יראתו משמרתו'. וישנו אופן שההשתוקקות שומרתו, בבחינת 'כל המחובר לטהור טהור', והרי שמי משתוקק, יש לו השקה ונשיקה לדבר. ולכן זוהי שמירתו והגנתו מפני המכשולים מפני המכשולים והמעצורים, כלומר, שזוהי לא רק השתוקקות כפשוטו, אלא עצם ההשתוקקות היא השמירה וההגנה מפני המכשולים והמעצורים.

וזהו שנאמר כאן: סיוע מאת משיח ראשון, או שהאדם מקבל סיוע מהראשית, או שהוא מקבל סיוע מהאחרית. והיינו שנאמר כאן: משיח ראשון או משיח אחרון. כאשר האדם משתוקק, הוא משתוקק למעלה, לשורש השורשים, וההשתוקקות גורמת לכך שגם כאשר הוא נמצא במדרגה השפלה ביותר, עדיין הוא משתוקק. ויתר על כן, ככל שהוא רחוק יותר, הוא משתוקק יותר. ונמצא שהוא משתוקק מהמקום האחרון ביותר, עד המקום העליון ביותר. ולכן הגנתו היא מצד שני הקצוות של ההשתוקקות - או מאת משיח ראשון או מאת משיח אחרון.

זוהי עבודתו החיצונית והפנימית שאליה משתוקקים ומתאווים, "כי טוב בחצריך מאלף", רומז על שמחת ההתבודדות בבית המקדש שבה היה עסוק, שהיא שלמות עבודתו של האדם, שגם כאשר הוא נמצא במדרגה השפלה למטה, הוא משתוקק למעלה. וזהו עומק מדרגת ההתבודדות השלמה.

כאשר האדם נמצא למעלה, הוא באמת במדרגת יחיד למעלה. אבל גם כאשר הוא נמצא למטה, כיוון שהוא תמיד משתוקק ל-למעלה, הרי שהוא לא מחובר למה

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים

יישום הדברים - לאט, מעט, ובטוח

ולסיום נדגיש, שכל מהלך הדברים שהוזכר, צריך להעשות רק באופן של "קובץ על יד ירבה", ולא באופן של תוקף גדול. ברור הדבר, שכאשר הדברים נעשים באופן של תוקף גדול זה מסוכן עד למאוד, האדם יכול לאבד את המוחין שלו ע"י שהוא יתיש אותם, ורח"ל יש כאלה שניסו ללכת בדרך הזו והגיעו למצב שלא יכלו ללמוד שנה, ויש כאלה שלא יכולים ללמוד כל החיים אלא באופן חלקי, וזה מרוב מאמץ המוחין שפעלו באופן מעבר לשיעור כוחותיהם. ולכן, כל מה שדובר זה במטרה ללמוד צורה כמהלך, אבל צריך לבנות אותו לאט לאט, קובץ על יד ירבה, מעט, ועוד מעט, ועוד מעט.

הדברים שהתבארו, הם בעצם עומק צורת הפנים של אפשרויות המחשבה של האדם. ואת כל אחד מהדברים אפשר כמובן לפתוח ביותר רוחב, אך העמדנו אותם כראשי פרקים וכהעמדה שורשית של הדברים, איך היא הצורה הפנימית של מהלכי מחשבת האדם בעסקו בתורה.

פרק ח | התמימות וההשכלה שבתורה

על התורה הק' כתיב: "תורת ה' תמימה משיבת נפש" - הפנימיות של מציאות התורה הקדושה היא תמימות.

תחילת החיבור לד"ת הוא מכח התמימות

בפרק הראשון הוזכר, שזמן תחילת לימודו של האדם הוא כאשר הקטן מתחיל לדבר, כמבואר בגמ' (סוכה מב.). והתבאר לעיל בהרחבה, שכאשר מתחילה אצל הקטן מציאות הדיבור, עדיין כמעט אין לו מציאות של דעת. ואף שמתחיל מעט להתגלות אצלו כח ההרכבה בכך שהוא מרכיב את האותיות והתיבות, אבל עדיין כמעט ואין לו מציאות של דעת. כך הקטן מתחיל ללמוד, ועל פי זה סידרנו בפרקים הראשונים את סדר הלימוד בכח החיבור, בכח הציור, ובכח ההתבוננות. ונמצא עכ"פ, שהפשיטות הראשונה שמתגלה בחיבור של האדם לדברי התורה, היא כאשר הקטן יודע לדבר ואביו מלמדו פסוק תורה ציוה וכו' ופסוק ראשון שבק"ש.

כח התמימות וכח ההשכלה

ובגדלותו של האדם, העסק והחיבור שלו לדברי התורה מורכב משני קוים יסודיים: האופן האחד, זו המדרגה שהוזכרה כעת שהיא התמימות, זו מציאות של חיבור שהאדם מתחבר למדרגה של התורה הק' שהיא בבחי' "תורת ה' תמימה" מכח התמימות שבנפש האדם. והאופן השני, הוא כח ההשכלה שבאדם שעל ידו הוא מתחבר לדברי התורה.

עיקר ככל הדברים שהתבארו בפרקים הקודמים עד כה, נאמרו בחיבור של האדם לד"ת מכח ההשכלה שבו, ובכח זה עצמו סודרו מדרגות האופנים של החיבור, הציור, וההתבוננות לפרטיהם.

אולם בשורש, ישנם כאמור שני קוים שעל ידם האדם מתחבר לד"ת:

כח של תמימות ופשיטות, וכח של השכלה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך

סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

שנמצא למטה, אלא אפילו במדרגות השפלות ביותר, הוא תמיד מקושר לשורש ההתבודדות העליונה.

זהו עומק שלמות עבודת ההתבודדות. כאשר נמצאים בשורש העליון, אשר שם כמובן ישנם רק יחידים, שם נמצא היחיד העליון. אבל גם כאשר נמצאים במקום הנמוך ביותר, בכל מדרגה שלא תהיה, מחד ישנו את האופן של הקורבנות, שהוא מתקרב ונעשה בן-עלייה לעלות בפועל גם במקום השפל ביותר, אבל יתר על כן, גם כאשר הוא נמצא למטה, הוא משתוקק לשורש השורשים.

נחזור ונדגיש, מחד, אם האדם מתעלה מעט אפילו במקום השפל ביותר האדם, זהו "ילכו מחיל אל חיל" שהוזכר לעיל. אבל יתר על כן, אם האדם משתוקק מהמקום השפל ביותר לשורש השורשים, זוהי הצורה השלמה, שהאדם עובד את הקב"ה בעלייה, אבל גם בירידה. כיצד עובדים את הקב"ה בירידה - גם שם עולים ולו במעט, וגם שם משתוקקים לשורש השורשים - "כי טוב יום בחצרין מאלף", ההשתוקקות השלמה לעליון ביותר, משיח ראשון ומשיח אחרון - מתחברים ומתאחדים גם יחד.

ובמאמרו (שם): "בחרתי הסתופף בבית אלהי מדור באהלי רשע", אין להבין "אהלי-רשע" כמקומותיהם של רשעים - שאינו הגון במאמר חכמים, קל וחומר במאמר נביאים. כוונתי לומר: אין זה ממת חכם ונבון שיזכיר במאמרו כי בית המדרש אהוב עליו יותר מחנות היין, מפני שאין שום יחס בין שני המקומות הללו - כמו שאין שום יחס בין החומץ והדבש ולפיכך לא יאמר אדם שהדבש מתוק מן החומץ. ולעומת זאת אפשר שיאמר החכם כי למוד החכמה האלהית אהוב עליו יותר מל-מוד מדעי-הטבע, כי בין שנים אלה יש קרבה ויחס, כשם שאפשר לומר כי דבש-דבורים מתוק מדבש קני סוכר מפני שבין השנים יש קרבה ויחס.

כלומר, מדברי דוד המלך שאומר: "בחרתי הסתופף בבית אלהי מדור באהלי רשע", משמע שהיו שני מקומות דומים אחד לשני, והוא בחר במקום היותר טוב ביחס למקום השני שהוא פחות טוב, אבל עדיין יש להם יחסיות מסוימת. ולפי"ז הבנת הפסוק היא, שבחירתו להסתופף בבית אלהי-מלהסתופף באהלי רשע, אין הכוונה כאן ל"אהלי רשע" כפשוטו, שאם אלו הם "אלהי רשע" כפשוטו, הרי שאין לזה שום יחסיות ל"בית אלהי-י", אלא על כרחך שהוא מדבר כאן על בחינת 'רשע' בדקות. וכאן יש נקודה עמוקה, על איזה 'רשע' בדקות הוא מדבר, וכמו שיתבאר מיד בדבריו. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא- מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

מהו יסוד העיקרי בחטאים של הדור

(א) בהקדמה לחפץ חיים מבואר שעיקר החטא הדור שלצריכים לתקן עכשיו ביותר הוא חטא לשון הרע, שיסודה הוא שנאת חנם. וצ"ע דהא לשון הרע נובע מיסוד הרוח ואילו השנאה נובע מיסוד האש?

(ב) האם באופן כללי עבודת האדם מצד מדרגת הדור הוא שצריך לתקן את יסוד האש (שנאת חנם), לפי הח"ח שעיקר הכשלון של הדור הוא שנאת חנם?

(ג) האם שייך שיש מחלקות בזה מהו היסוד העיקרי שהדור צריך לתקן? דמלבד דברי הח"ח גבי לשון הרע ושנאת חנם, יש ספה"ק שמבארים שעיקר חטא הדור הוא פגם ברית (יסוד מים דקלקול) וי"א שעיקר כשלון הדור הוא עצבות ועצלות ומצוות אנשים מלומדה (עפר) וי"א שעיקר חטא הוא תאוות אכילה (כמ"ש בספרי שבעקבתא דמשיחא אין הדור נגאלין אלא בגאולה מריבוי המעדנים והמאכלים) שהוא יסוד המים (וכן רדיפה אחר תאוות עינים שהוא האינטרנט שלכאורה ג"כ נובע ממים דקלקול), וי"א שעיקר התיקון שהדור צריך לתקן הוא פגמים באמונה (שהוא למעלה מהד' יסודות כמו שהרב מבאר בדע את מנוחתך). וזהו רק ממעט שראיתי בהספרים אבל מסתמא יש יותר שיטות בזה, וא"כ אני שואל הרב, מהו המדה הרעה בכללות שהדור צריך לתקן ומהו היסוד העיקרי בכללות שהדור צריך לתקן? אש, מים, רוח או עפר? (וכמובן כל זה מצד העבודה הפרטית של כל אדם לתקן את עיקר יסודו ועיקר מידה הרעה שלו).

תשובה

א. יש לשון הרע לעצמו מחמת תנועה קלה בלתי מתוקנת, וזהו יסוד רוח. ויש לשה"ר שיסודו אש, רוח דאש, שנובע משנאת חנים.

ב. "באש הצתתי ובאש אני עתיד לבנותה". ביש יעקב אש, בית יוסף להבה, בית עשו לקש.

ג. כל אחד רואה לפי שורש נשמתו.

"רוח" אפינו משיח ה'. תיקון של שורשי היסודות שהוא רוח.

הנה מלת אבוס לא נכתבה להדיא בחמשה חומשי תורה, אלא רמוזה, במ"ש (שמות, ו, כד) ובני קרח, אסיר ואלקנה ואביאסף. אותיות אבוס-יסף. אולם נכתבה אצל שלמה (מלכים, א, ה, ג) ויהי לחם שלמה ליום אחד וכו' וברברים אבוסים. וכן כתיב (משלי, טו, יז) טוב ארחת ירק ואהבה, משור אבוס ושנאה בו. ועוד.

ומהות אבוס, עיין אבן עזרא (ישעיהו, א, ג) אבוס, מקום אכילתו. ועיין מלבי"ם (ישעיהו, א, ג) שם אבוס מורה על הכלי שנותנים בו בליל חמיץ לפטם הבהמה שרוצים להשמינה (אבוס - סובא, ודו"ק).

ומהות פעולת האביסה, פרש"י (משלי, טו, יז) שאובסין לו המאכל בפיו בעל כרחו כדי לפטמו. ומהותו שפע למעלה מכח קבלת הכלי. ובכלי הגוף מתגלה כאכילה יתירה, ובצורת נפש, מתגלה בהשגה יתירה, כמ"ש רבינו בחיי (שמות, לח, כא) משור אבוס, מן ההשגה הגדולה המטעה את האדם, כאותה השגה שהשיגו ישראל במדבר שעשו את העגל וימירו את כבודם בתבנית שור.

ובחינה זו נאמרה דייקא על שלמה וסעודתו, בחינת מאשר "שמנה" לחמו והוא יתן מעדני מלך. ולפיכך נתנו לשלמה בסעודתו ברבורים אבוסים.

ורש"י פירש שם, תרנגולין מפוטמין. וחז"ל אמרו (ב"מ, פז, ע"ב, קה"ר, ב, ח, ז) מיני ברבריה, וי"א עוף גדול. ועיין ילק"ש (מלכים, א, רמז קעד) מובחר שבעופות תרנגול. ועיין רד"ק שם, וי"מ כי הם העופות המסורסים, כי הם שמנים מהאחרים. ובעומק, שורש הסירוס שאינו מוליד, מפני שזהו אור למעלה מן הכלי. ועיין ב"מ, פו, ע"ב. ואברבנאל (מלכים, שם).

וכח זה נגלה דייקא אצל שלמה המלך, שהיה חכם מכל אדם, והיין שחכמתו הייתה למעלה מן הכלים. ולכך הרבה לו נשים, והיינו שרצה להרבות כלים לפי שיעור חכמתו (בחכמה יבנה בית, ביתו זו אשתו), ולכך הרבה לו סוסים, שהוא בחינת אבוס (כמ"ש התרגום, עיין רד"ק מלכים, א, ה, ו) שהיו לו ארבעת אלפים אורות סוסים. וכל זאת לריבוי השגתו בחכמה, כמ"ש ברבינו בחיי הנ"ל.

ובעומק אבוס מלשון א-סוב, אור סובב. ובדרך רמז, כתיב (זכריה, ב, ט) סביב - ולכבוד אהיה בתוכה, ר"ת אבוס. כי אבוס נעשה ע"י שהפנימי יוצא מתפיסת פנימי לסובב לו, השגת המקיפים סביב. וזה היה מדרגת שלמה המלך.

בלק | ה-ת

ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה עתה, ע-תה. ושורשו אתה, א-תה. ומהות "אתה". אל"ף - אלופו של עולם. ונגלה בשני בחינות. א. קודם שנברא העולם, בחינת תנועה, וזהו ת' של אתה. וזהו עומק הפניה "אתה" אליו ית"ש.

ובחינת גילוי מדרגה זו מאמיתת המצאו נקראת תורה, רו-תה. כי בתורה נגלה הקדמה לעולם, שהרי עליה אמרו חז"ל שקדמה לעולם, ונגלה בה משנברא העולם, שהרי כל מצוותיה ומעשייה באופן של משנברא העולם. וכן התורה נקראת תושיה, שוי-תה. ובעיקר נגלה בסדר טהרות, טרו-תה. וכאשר אסתכל באורייתא וברא עלמא, היינו חיבור קודם שנברא העולם עם משנברא העולם, תחלה היה בונה עולמות ומחריבן, הנקראים כנודע עולמות התהו, תה-ו, תהום, מו-תה. כי פנימיות עומק סיבת החורבן, תשוקה לחזור למדרגת קודם שנברא העולם. ושורש חורבן זה הוא השורש לכל החסרים שישנם בבריאה לעולם. וכאשר יש חסר, נגלה מדרגת תפלה. פל-תה. וכאשר משלים החסר נגלה מדרגת תודה, דו-תה. וכל מדרגת תפלה, תהלה, תה-לה.

ואדה"ר בתחילת ברייתו היה במדרגת נוכח פני ה', "אתה", אולם כאשר חטא, כתיב "את קולך שמעתי בתוך הגן ואירא ואחבא", והיינו שנסתלק ממדרגת "אתה" ונעשה בממקום אתה, עתה. כי כמו שנתחלף מכותנות אור לכותנות עור, כנודע, כן מתחלף מאתה עתה. ונפילה זו היא בבחינת תאניה, אני-תה. ואזי כתיב ויתפרו להם עלי תאנה, אן-תה. ונתקלל אדה"ר בזעת אפך תאכל לחם, בחינת עמל להשיג תבואה. בוא-תה. ומחמת זה נקנסה עליהם מיתה, מי-תה. והוא בחינת תוגה, תה-גו. ושורש מיתה זו נגלה בכל שנה בתשעה באב, תשעה, שע-תה. שיום זה הוא בחינת חורבן, תהו. ומצורע חשוב כמת, ואחד ממראות מצורע הוא בהרת, בר-תה.

ושורש התיקון נגלה אחר תשעה דורות, בדור העשירי אצל נח, ובעיקר בתבה, ב-תה. ונגלה אצל ישראל בכלל, ואמהות בפרט, אמהות, אמו-תה. ונגלה בשבט לוי בפרט, ובזרעו קהת, ק-תה. ובשלמה הנקרא קהלת, קל-תה. ושורש הקלקול שהיה בר"ה, יום בריאת האדם, מצד התיקון, נהפך ליום תרועה, תה-רעו. ואזי נהפך משפלות בחינת תולעה, לעו-תה, לתקומה, תה-קום.

ושורש הנפילה התחיל בחוה, שבא נחש על חוה והטיל בא זהומא, והיינו שחוה זינתה, זין-תה. ואזי אבדה בתוליה ע"י הנחש. בתוליה, בולי-תה. ומעשייה בחינת תועבה, עבו-תה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אמהות, אתה, עתה, תהו, אתהלך, בהמות, ביתה, בתוליה, בהרת, הצית, השתחוה, בהונות, בלטה, מתקה, תאנה, תבה, תבונה, תהלה, תורה, תפלה, תעלה, בתיה, תרועה, תרצה, תשעה, דבתלמיה, דותה, מתה, בלהות, הוללות, יהונתן, היות, תעודה, קהת, תבואה, תועבה, תודה, תוכחה, תושיה, זולתה, זנתה, זרעותיה, חברתה, חמותה, טהרות, כהנת, כלתה, כתבה, תוגה, תפעה, מתתיהו, מתניה, מתנה, מתמהמה, תלמה, תקומה, קהלת, תאניה, תדהר, תהום, תהי, תולעה, תועה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

בבא מציעא (פו, ע"ב) - מאי ברבורים אבוסים, אמר רב שאובסים אותן בעל כרחן. ושמואל אמר שאובסים ועומדים מאליהם, ור' יוחנן אמר, מביאין תור ממרעיתו בדלא אניס ותרנגולת מאשפתה בדלא אניסא. ופירש"י, בדלא אניס, שלא עשה מלאכה בדלא אניסא, בגידול אפרוחין. והיינו שלשיטת ר' יוחנן אבוס עניינו שאין לו שם דבר שהכחיש כוחו, כגון מלאכה או גידול אפרוחין. אולם לשיטת רב ושמואל, יש כאן כח חיובי שגורם לתוספת, ריבוי אכילה.

וברור הדבר ששורש מחלוקת רב ושמואל, נעוץ בשורש ידיעה ובחירה, הכרח ורצון. לרב שורש מדרגת האבוס, בידיעה, בהכרח. ולשמואל, שורש מדרגת האבוס, בבחירה, ברצון. כי הנה נתבאר לעיל ששורש אבוס, א-סוב. כלומר, ההשמנה אינה חידוש כפשוטו, אלא יציאה למקום הסובב, לאור שסביבותיו. בחינת ד' אמות של אדם קונות לו. ולפ"ז ישנם ב' מהלכים ביציאה. א. הפנים יוצא מעצמו לחוץ. ב. הסובב מוציא הפנים לחוץ. ובחינה א' הוא שיטת שמואל, שאבוסים ועומדים מאליהם, והיינו שברצון הפנימי מרחיב עצמו לחוץ. אולם בחינה ב' הוא שיטת רב, שאובסין אותן בעל כרחן, והסובב מוציא הפנים עליו בעל כרחו. ולפ"ז דע והבן בכל מקום שנאמר גדר אבוס, יש להתבונן היכן שורשו של מדרגת אבוס זו, בפנים או בסובב כנ"ל. וניתן כמה דוגמאות לכך בס"ד.

נתבאר שיטת רש"י ועוד, שברבורים אבוסים זהו תרנגול. תרנגול, תור-גול-ן. כלומר, תורה של סוד העיגול סביב, בחינת שער הנו"ן כנודע, שהוא סוף המעגל וחוזר חלילה, בחינת שנת היובל סוף של מ"ט והתחלה של מ"ט, ובפרט למ"ד בנדרים ששנת יובל עולה לכאן ולכאן.

לעומת כך שור אבוס, שור נקרא שור מלשון יושר, והוא בחינת פנימיות, אורח מישר. וזהו עומק השיטה שברבורים אבוסים זהו עוף גדול. כי יש התרחבות לצדדים, ושורשו צורת עיגול שלוקחת צורת קו ומרחיבה אותו לצדדים. ויש התפשטות למעלה כעוף הפורח, ושורשו בצורת קו, ומתפשט מלעילא לתתא. וא"כ לפ"ז בעומק לשיטת רב שאובסים אותן בעל כרחם היה תרנגול. ולשיטת שמואל שאבוסים ו"עומדים" (דייקא לשון עומד לגובה) מאליהם היה עוף, כנ"ל. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

שורש התשובה להשיב את חלקי החכמה שמפקיע את הרוח שטות

זה עיקר עבודתו של אדם כאן בעולם. בד' אמות של הלכה, להשיב את כל חלקי החכמה, והוא הוא שורש התשובה, שכיון שנתבאר מדברי חז"ל ש"אין אדם חוטא אלא א"כ נכנסה בו רוח שטות", שזה שורש הכח של האבידה, הרוח שטות שמאבדת את שרשי החכמה, את חלקו בחכמה שהיה ראוי לו, וא"כ, זה ברור ופשוט שאם עיקר שלימות העשרת ימי תשובה, ביום האחרון, הוא יום שניתנו בו לוחות, א"כ זהו שורש מדריגת התשובה, מונח כאן שהעבודה של האדם בעשרת ימי תשובה היא להשיב את גדרי החכמה, להפקיע את הרוח שטות. זהו השורש של עבודת האדם שהיא השבת אבידה.

נחזור ונגדיר עוד פעם. כל עבודתו של האדם כאן בעולם שמה שהוא צריך להשיג הוא במדריגה של אבידה, ועבודתו היא להשיב את זה.

מהות השבת אבידה בעדים, סימנים וטביעות עין

בכללות יש כמה פנים איך מחזירים אבידה, יש אופן שמחזירים אבידה ע"י עדים, יש אופן שמחזירים אבידה ע"י סימנים דאורייתא או סימנים לאו דאורייתא, כמו שהסתפקה הגמ' באלו מציאות, והאופן השלישי הוא טביעות עין, שת"ח שנאמן בטביעות עין, מחזירים לו ע"כ את האבידה. כלומר, יש כאן חילוק בכח ההשבה, אם משיבים לו את הדבר ע"י עדים, זוהי השבה שבאה מבחוץ, עדים המעידים שזה שייך לחלקו, שזהו בחינת עדות ה' נאמנה מחכימת פתי אם משיבים לו ע"י סימנים, זה העומק שתורה נקנית בסימנים, "הציבי לך ציונים", שתורה נקנית בסימנים כמו שאומרים חז"ל. מה שהיא נקנית בסימנים הוא מאותו דין שמשיבים אבידה בסימנים, שמאותו דין, התורה עצמה נקנית בסימנים.

עדות שמחזירים על ידה, היינו בבחינת "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי" "ואעידה לך עדים נאמנים", משה רבינו העמיד את השמים והארץ

כעדים, שכשם שהשמים והארץ אינם מתחלפים כך הם יהיו עדים, זה עדים על קיום הדברי תורה. אבל עדים, ושמים וארץ, הם כוחות חיזוניים, בסימנין, יש סימן שאינו מובהק, סימן בינוני. סימן מובהק גמור, אבל עדיין הם צורות של השבת אבידה מכח דברים ששייכים לדבר מבחוץ.

אבל הצורה הפנימית שמחזירים לאדם אבידה, זהו האופן של טביעות עין, שמחזירים לתלמיד חכם את האבידה מכח הטביעות עין.

שורש האבידה בפגם בראיה, ושורש ההשבה מכח טביעות עין הפנימית

שורש כל החטא, כמו שאומרים חז"ל כידוע מאד, היה פגם בכח הראיה, "ותרא האשה", בחטא עץ הדעת. וחטא העגל "וירא העם כי בושש משה לבוא". כלומר, הראיה מתפזרת ונאבדת. זהו שורש כח הקלקול, מה שהאשה נאמר בה "ותרא האשה", זה אותו אשה שנאמר בה שהיא אבידה, כמו שהוזכר בראשית הדברים, וההתגלות של פרטות האבידה מתגלה בכח הראיה של האדם, שיש בו מציאות של אבידה.

כאשר הראיה נמצאת בצורה העליונה שבה, "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו". "הראת", לשון של ראייה, זה הראיה הפנימית, "הראת לדעת", ראיית הדעת, ראייה שכלית שנמצאת באדם, כח ראיית העין שבאדם, הוא בבחינת "עיני העדה" חכמי העדה, מלשון עיון, כח של חכמה, בחכמה היה את החלקים שנאבדו, כמו שהוזכר בראשית הדברים, וההתגלות של אותו איבוד היא ב"לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", שכאשר סרים אחרי העינים, חל מציאות של איבוד של החכמה, ועל זה חל עיקר שורש מציאות ה"השבת אבידה", ולכן כח עבודת האדם להשיב את כל חלקי החיים, היינו להשיב אותו מכח הטביעות עין הפנימית. שם שורש האבידה, ושם שורש ההשבה.

מי שנמצא במדריגה יותר נמוכה באבידה מכח מדריגת עין, זהו גדר "דבר שנתעלם מן העין", כלומר שהוא

הנקרא גר, ויש בפרטות בכל נפש ונפש את החלקים שנאבדים, שאלו הם חלקי הנפש שעברו עבירה, שהם עוברים לצד השני כמו שנתבאר, בהם חל מציאות האבידה.

לשון אבידה, אבד, מעיקרא זה היה אב תחילה, ולאחר מכן זה ד', מקום הפיזור כדברי המהר"ל. וצריך לחזור ולקבץ את זה לראשית, לנקודת ההתחלה בראשית שלשם מתקבץ מציאות האבידה.

במבט השלם, הסתכלות על כל הבריאה במבט של השבת אבידה

מבט של אבידה, הוא בעצם מבט על כל מציאות הבריאה, ולכן בראשית הימים הללו, ראשית השנה, מראש השנה עד יום הכיפורים נעוץ כח האבידה, כמו שנתבאר, "משל לאדם שאבדה לו אבידה". שזה חוה בראש השנה, אבידת נפש של אכילה ושתייה ביום הכיפורים.

המבט השורשי הקיים כאשר האדם מביט נכון על כלל כל קומת הנבראים, מה שהוא רואה לנגד עיניו, הוא רואה שהיה בעצם את כח השורש, ויש לו מציאות של ענפים, חלקים. והענפים חלקים הללו נאבדו, והם נאבדים, בכל ימות עולם, וכל עבודתו של האדם מראשית היצירה, מאדם הראשון מהשלב הראשון שהקב"ה לקח ממנו את חוה, והיא היתה אבידה שלו, והקב"ה קיים מצוות השבת אבידה, שהשיב לו אותה כביכול, ומכאן ואילך. בכל חלקי קומת נפשו של האדם שנאבדים לאדם חלקים, והאדם צריך להשיב את כל החלקים האלה, כל אחד למקומו שלו.

יש אופן שהאדם משיב אבידה לידיים שלו ממש, ויש אופן שהאדם משיב את האבידה לחצירו וכדו', כמו שדורשת הגמ', באופן שהיא חצר המשתמרת. שמקיימים מצוות השבת אבידה גם כשמשיבים את האבידה לרשותו, וההשבה השלימה, האמיתית והפנימית היא, שהאבידה חוזרת בחזרה למקורה, לשורש היותו דיליה, זהו צורת ההשבה השלימה. ■

נעלם מן העין וזה גדר אבידה. ואז גם ההשבה חלה במקומות היותר נמוכים, כי הוא לא נמצא במדריגה להשיב את הדבר למדריגה של עיניים, "עיני העדה", חכמי העדה הם הם שנמצאים במדריגה זו, ולכן דייקא לתלמיד חכם משיבים בטביעות עין.

עבירה היא כח הנפש שעבר ונתק ממקומו ואבד לאדם

להבין יותר ברור, בכוחות נפשו של אדם, השורש, כמו שנתבאר, זה כח החכמה שמתגלה אצל האדם, שהוא השורש של קומת הנפש, וכמו ה"איסתכל באורייתא" שיש מכחו "ברא עלמא" בכללות. כמו"כ יש את הפרטות בצורת אדם שהוא "עולם מלא" שזהו בחינת החכמה של האדם ביחס לקומת הנפש, ובחכמה נמצא שורש האבידה.

כל כוחות הנפש שהקב"ה נתן לאדם, כל אחד ואחד לפי חלקו שניתן לו, כשהוא משתמש איתם באופן הראוי, זה הצורה השלימה, אבל כשהוא אינו משתמש איתם באופן הראוי, אלו הם חלקי האבידות של נפשו, החלקים הללו הם אבידות של הנפש, וכאשר האדם עובר עבירה, שכידוע עד מאד היא נקראת עבירה מלשון "עבר הנהר", "תרי עיברי דנהרא", זהו דבר שעבר מהאדם, הוא נמצא בצד אחד וכח הנפש של הדבר, כביכול נמצא בצד אחד.

זהו עבירה, אין כוונת הדבר שכל כולו עבר לאותו מקום, אלא שעד כמה שאותם חלקי הנפש עברו ממקום למקום והם לא עומדים במקומם שלהם הראוי להם, אלא הם נעתקו ממקומם ונאבדו מאותו אדם, זהו מה שעבר מהאדם.

עבודת התשובה קיבוץ חלקי הנפש שנאבדו

והעבודה של התשובה, כשזה מתגלה באופן של גלות, "וקרב פזורינו מבין הגויים" "קבץ נידחנו מארבע כנפות הארץ", הפיזור הוא בפועל, להיכן שנתפזרו לארבע כנפות, וכשזה מתגלה בעומק הנפשות, כדברי חז"ל, זה נקרא "גרים", יש כללות של נפש שנאבדת שהוא

המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת בלבביפדיה עבודת ה'.

בענין א"ס ב"ה. איך היה התחלת אצילות העולמות הנאצלים ממנו.

צמצום זו צורה של העדר, אבל זו צורה, זה יוצר צורה עגולה.

הצורה השניה היא צורת הקו, זה אחר זה. והצורה השלישית היא ספירות.

ובצורה השלישית של הספירות גופא יש ג' צורות, כמו שיתבאר מיד בדברי הרב ז"ל: א. זה תחת זה (ושורשו בקו), ב. זה תחת זה באופן של ג' קוים, ג. עיגולים, עיגול בתוך עיגול. בדקות, הצורה של ג' קוים הוא הממוצע בין הצורה של הקו לצורה של העיגול. העיגול הוא מסביב, הקו אחד הוא באמצע, והקו שנכנס בתוך העיגול מקבל תפיסת התרחבות ויוצר את צדדיו, ואזי הוא יוצר לו ג' קוים.

והשורש הדק לכך מעצם כך שמקו נעשה עיגול. מפני שורש הקו, בעיגול אור הסובב. וכן נכנס לתוך החלל שצורתו עגולה. זהו החידוד העמוק של שורשי הצורות.

נחזור ללשון הרב ז"ל לאחר הקדמה זו.

כי יש מי שכתב, כי הי"ס הם כסדר י' מדריגות, זו אח"ז וזו למטה מזו.

דהיינו, שמציאות הבריאה בנויה באופן של מדריגות, הדרגה, זה אחר זה, וזה למטה מזה.

גדר הדקדוק בעץ חיים

המפרשים על אתר האריכו להסביר את כפל הלשון, "זו אחר זו, וזו למטה מזו". ונעיר, שזוהי שאלה יסודית עד היכן גדר דקדוק לשונו של העץ חיים. יש מן המפרשים שדקדקו הרבה מאד, כגון הדברי שלום בתחילתו, אולם בהמשך דקדק פחות.

ויש מן המפרשים שהתייחסו לעץ חיים שהוא בנוי בצורה של 'דברה תורה בלשון בני"א', שהדברים לא נכתבו על דרך הדקדוק, ולכאורה לצד זה הדעת נוטה. עכ"פ, גם אם הרב ז"ל התכוון לכך או לא, בודאי שיש יסוד אמיתי לפירוש מצד אמיתת הדברים.

הממוצע בין א"ס לנבראים - צמצום וקו

ביאור השאלה הוא: יש א"ס ויש נבראים, וא"כ כיצד נעשית מציאות של נבראים מן הא"ס. כל דבר בבריאה בנוי באופן של ממוצע, בין דומם לצומח, בין צומח לחי, בין חי למדבר. אזי כביכול, גם בשורש השורשים יש ממוצע בין א"ס לנבראים, והוא הנקרא בכללות צמצום וקו. גילוי ראשון - א"ס, גילוי שני - צמצום וקו, וגילוי שלישי - א"ק. אזי הצמצום והקו זהו הממוצע בין הא"ס לנבראים. בדקות, יש את הקו ויש את הצמצום, וכל ממוצע יש בו את שני הצדדים, לכן הצמצום זה ממוצע מצדו, שהוא צמצם את עצמו.

והקו זה מה שהוא ממשיך לנבראים. אפשר גם לראות את הדברים בצורה הפוכה, אולם באופן כללי, זהו הממוצע - צמצום והקו זה הממוצע בין הנבראים לבורא.

וגם חקירה גדולה ומחלוקת עצום נחלקו בו כל המקובלים כולם.

הנידון הראשון הוא הארת הא"ס בנבראים, והנידון השני הוא כיצד צורת שורש מציאות הנבראים.

שורשי הצורות בבריאה - צמצום וספירות

בדברי הרב ז"ל יתבארו מיד ג' צורות כלליות של צורת הספירות, ונקדים הקדמה לכך. תחילת הצורות בבריאה הם כדלהלן. אופן א' הוא הגילוי הראשון, א"ס, אין בו צורה, ומצד כך הוא בהשוואה גמורה. אופן ב', הוא הנקרא קו, והוא קו אחד ישר, כל קו בנוי בחיצוניותו מנקודה ע"ג נקודה וכן הלאה, ובפנימיותו הוא קו אחד ארוך. וזו 'הצורה' הראשונה שמתגלה בבריאה, לעומת הגילוי הראשון, הא"ס, שאין בו צורה, רק בגילוי שני שהוא הצמצום והקו, יש התחלת צורה.

ב' תפיסות בבריאה ששורשם בקו וצמצום - מלעילא לתתא ומתתא לעילא

כעת נבאר מהיכן השורש שיש ספירות שהם זה תחת זה. בעומק יש שני תפיסות בבריאה, תפיסה הבאה מלעילא לתתא, ותפיסה הבאה מתתא לעילא. וחיודוד הדברים בקצרה, זה נקרא שורש דקו וצמצום. הצמצום בא מלמטה למעלה, הקו בא מלמעלה למטה. א"כ, כל התפיסה שנקראת אור ישר ואור חוזר, שורשה בצמצום ובקו. בצמצום זה בא מתתא לעילא, ובקו זה בא מלעילא לתתא. ובהגדרה כוללת, הקו הוא אור ישר, והצמצום הוא אור חוזר.

א"כ, שורש הגילוי של י' מדרגות זו למטה מזו וזו אחר זו, זה מדין קו, הקו כולו בנוי באותה התפשטות. וביתר עומק, בקו עצמו זה אור אחד ארוך, ובחיצוניותו זה הופך להיות נקודות, ואזי זה הופך להיות עשרה נקודים, עשרה אורות, ואזי זה למטה מזה, כמו שנתבאר. א"כ, השורש שיש ספירות שהם זה תחת זה, זה נקרא תפיסת הקו.

לפ"ז, גם האופן השני של ספירות שצורתם ג' קוים שורשם בקו, ועניינו, מה שהקו נעשה ממנו עיגול, ובעיגול יש שורש לצדדים. כלומר, הוא לא הולך בנקודת אמצע, אלא כל העיגול נמצא מסביב, בהיקף. שורש להתרחבות, אולם העיגול עצמו בתפיסת שורש דאור חוזר, נעוץ סופן בתחילתו.

[במאמר המוסגר, כל יסוד החכמה הוא לראות כל דבר בכל הקומה כולה, בכל מדרגותיה, ובעל הלשם מאריך בזה רבות.

לכן, כל נקודה שניגע בה, נשתדל לראות היכן שורשה והיכן התפשטותה, ולא לראותה רק באותו מקום שנמצאת. הגם שלגעת כל פעם בכל המדרגות כולם אלו מים שאין להם סוף, אולם עד כמה שניתן בעז"ה להעמיד את הדברים כצורתם]. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך

סדרת עץ חיים למתחילים.

דברי המפרשים בביאור כפל הלשון "זו אחר זו, וזו למטה מזו"

נביא את דברי המפרשים בביאור כפל הלשון. אופן א', הדברי שלום על אתר מבאר שזה מתחלק לג"ר ו-ו"ק, והג"ר נמצא ע"ג מציאותו של ו"ק. הו"ק נקרא מטה והג"ר נקרא למעלה. וא"כ, זה מטה וזה מעלה. ויש את המדרגות, שבכל מדרגה בתוך הג"ר והו"ק יש סדר של הדרגות. אולם לפ"ז לשון הרב ז"ל ק"ק, שכתב "כי הי"ס הם כסדר י' מדרגות", והרי בג"ר יש ג' ובו"ק יש ו' או ז', וא"כ הלשון י' יש בו מעט קושי [אא"כ נאמר שזה י' דפרטות דכל מדרגה, ודוחק]. א"כ, אופן א' בביאור כפל הלשון, דקאי על הג"ר ועל הו"ק, שזה מעלה וזה מטה, ובתוך הג"ר והו"ק יש את המדרגות.

אופן ב', כתב הדברי שלום, שזה מדין אור ישר ואור חוזר. אור ישר זה מלמעלה למטה, ואור חוזר זה מלמטה למעלה. ממילא, באור חוזר זה מדרגות, היסוד ע"ג המלכות, וכן על זה הדרך, לכן זה באופן של "זו אחר זו". משא"כ באור ישר, זה באופן של "זו למטה מזו", מתחיל כתר ומתחתיו חכמה [נדגיש פעם נוספת, בודאי שהפירוש כשלעצמו הוא אמיתי, אם הרב ז"ל נתכוון לכך או לא, בזה נחלקו המפרשים].

אופן ג', ובעומק שורשם חד, כתב הדברי שלום, שיש חילוק גדול בין עולם העקודים לעולם הנקודים, כמו שיתבאר בדברי הרב ז"ל בהמשך. בעולם העקודים יצאו המדרגות מתתא לעילא, מלכות ע"ג כך יסוד וכן על זה הדרך, ובעולם הנקודים המדרגות יצאו המדרגות מלעילא לתתא.

ולפ"ז, "זו אחר זו" זה בעולם העקודים, מתתא לעילא, ו"זו למטה מזו" זה בעולם הנקודים, מלעילא לתתא. ובעומק, מה שבעקודים יצאו מתתא לעילא ובנקודים מלעילא לתתא זה מדין אור ישר ואור חוזר. לפיכך, בעומק זה לא שני תירוצים, אלא שני התגלויות של אותו יסוד.

כתר רצון. ואמרו (ב"ב, כה, ע"ב) ואמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא, מיום שחרב ביהמ"ק אין הגשמים יורדין מאוצר טוב, שנאמר יפתח לך ה' את אוצרו הטוב, בזמן שישראל עושין רצונו של מקום (כתר - רצון), וישראל שרויין על אדמתם (אדמה - מלכות) גשמים יורדין מאוצר טוב, בזמן שאין ישראל שרויין על אדמתם, אין גשמים יורדין מאוצר טוב.

ועוד. ניקודו קמץ. ועיין אונקלוס (בראשית, מא, מז) לקמצי: מקמץ לאוצר. ויש אוצר שלבסוף נפתח (עיין ערך קטן חכמה), ויש אוצר סתום. עיין ילקוט ראוני (תולדות, אות סב) מכלל האוצרות החתומים שאינם עתידים להתפשט הוא ראש פתנים, נשאר במדרגת כתר.

חכמה מאין תמצא, והיא סוד היש. וכתוב להנחיל אוהבי ויש ואוצרותיהם אמלא. ואמרו (סנהדרין, ק, ע"א) עתיד הקב"ה ליתן לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות, שנאמר להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, יש בגימט' תלת מאה ועשרה. ועיין זה"ק (בראשית, ו, ע"א).

ועוד. שמן - חכמה. אוצרות שמן (פסחים, ח, ע"א). ועיין תיקוני זהר (יח, ע"ב) אם אין יראה אין חכמה, בגין דיראה היא אוצרא לחכמה, איהו גניזו דילה, איהו טמירו דילה, איהו ביתא דמלכא. ועיי"ש (עב, ע"ב). ועיין ספר גניזי מרומים בתחלתו. וכתוב (יחזקאל, כח, ד) בחכמתך ובתנובתך עשית לך חיל, ותעש זהב וכסף באוצרתך. ועיין שערי אורה (שער ט). ובסוד החכמה, נעשה פתיחת אוצרות. כמ"ש (ירמיה, נ, כה) פתח ה' את אוצרו. בסוד אוצר הכבוד, שהאריך לבאר רמ"מ משקלוב רבות. וכמ"ש יפתח לך ה' את אוצרו הטוב (דברים, כח, יב). ועיין אור החיים שם. ועיין ב"ב (ח, ע"א) רבי פתח אוצר בשני בצורת. וכן אוצר פתוח לר"ה. ועוד רבות כעין זה. ועיין פירוש המשניות לרמב"ם (אהלות, פ"ו, מ"ז) אוצר קטן ולו מנעול ופותחת. ועיין שבת (לא, ע"ב).

בינה אוצרות יין (פסחים, ח, ע"א).

ועוד. לב. עיין פנים יפות (דברים, י, יד) יראה עליונה, שהיא אוצר של יראת שמים, שהוא אור הצפון והגנוז, כדכתיב (תהלים, לא, כ) מה רב טובך אשר צפנת ליראך, דהיינו שהיראה צפונה בלב היראים.

ועיין פרדס רימונים (שער כג, פ"י, ערך יראה) והיא אוצר החכמה, וזהו הבינה. ועיין אדיר במרום (ח"ב) מאמר יחוד היראה.

ועוד. תשובה. וכתוב (דה"י, א, כו, כד) ושבאל (נקרא כן ע"ש תשובה, כמ"ש ביש נוחליו) בן גרשום, בן משה, נגיד על האוצרות. ועיין גר"א (תיקונים, תיקון ע') דודאי בינה היא אוצרא דחכמה (ב"ב, ק, ע"א). ועיין ספר הפליאה (ד"ה ושאלו מתיבתא דרקייע) וידעת שהבינה הוא אוצר הכתר והחכמה, והעטרה אוצר לכולם.

ועוד. עיין ראב"ד (ספ"י, הקדמה, ושורש דבריו בספר הפליאה) שמנה נ' שערי בינה כסדרם. וכתב שם, יד. הבאת אל אוצרות שלג. טו. אוצרות ברד תראה, וכו', הבאת אל אוצרות שלג, בא להודיעך

כי גם במדת החסד יש בה תערובת דין, שהרי יש בה אוצרות שלג. ועיין גר"א (שם, פ"א, מ"ד) מכוון, הוא גבורה, שבו אוצרות שלג ואוצרות ברד (ועיין להלן ערך קטן חסד וגבורה). ועיין ספר הפליאה (ד"ה ועתה הפעם הזאת), וברית מנוחה (הדרך הראשונה), ורקאנטי (בחוקתי), ותורה אור למהר"ם פאפירש (במדבר).

דעת משה. ואמרו (ברכות, לג, ע"ב) אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא, והאמר ר' חנינא משום רשב"י, אין לו לקב"ה בבית גניזו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר יראת ה' היא אוצרו, אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא.

ועיין זה"ק (שמות, קכג, ע"א) דעת גניז בפומא דמלכא, דאיכרי פשיטותא בתפארת, דכל אוצרין וכל גווינין אתאחדן ביה, דכתיב (משלי, כד, ד) ובדעת חדרים ימלאון.

חסד כתיב (משלי, ח, כא) להנחיל אוהבי (אהבה - חסד) יש, ואוצרותיהם אמלא.

מים, שלג, ברד. עיין סודי רזיא (אות ה'). אוצרות שלג ואוצרות ברד (איוב, לח, כב), ברקיע השני (עיין חגיגה, יב, ע"ב. ותענית, יב, ע"ב). ועיין פרשת דרכים (דרוש כא). וכתוב (ירמיה נא, יג) שכנתי על מים רבים רבת אוצרות. ואמרו (גיטין, לא, ע"ב) הוא ישסה אוצר כל כלי חמדה, זו מרגלית שבים. וכתוב (תהלים, לג, ז) כנס כנגד מי הים, נתן באצרות תהומות. ואמרו (תענית, ט, ע"ב) מי גרם לאוצרות שיתמלאו בר, תהומות. ושם אמר רב אושעיא, מ"ד שוכנת על מים רבים רבת אוצרות, מי גרם לבבל שיהיו אוצרותיה מליאות בר, הוי אומר מפני ששוכנת על מים רבים. ועיין רמב"ן (בראשית, ב, ח). ועיין רמח"ל (כתובים, משלי, ח, כא) להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, מנוחת הצדיקים בהיכל אהבה. וה"ס להנחיל אוהבי י"ש. כי ספירת החסד שולט בו השם א"ל, וי' פעמים א"ל עולה י"ש, וכו', ושם הפנימיות הוא הוי"ה דיודי"ן, וזהו ואוצרותיהם "אמלא". אמלא עולה ע"ב.

גבורה יראה. וכתוב (ישעיה, לג, ו) יראת ה' היא אוצרו. ואמרו (ברכות, לג, ע"ב) אין לו לקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר יראת ה' היא אוצרו. ועיין רוח חיים (אבות, א, א) יראה, כי נקראת אוצר הגודר ושומר התורה. ועיי"ש (ב, יב). ועיין שב שמעתתא, הקדמת המחבר. ועיין זה"ק (שמות, כג, ע"א) יראת ה' היא אוצרו, דכל אלין בגין דהאי יראת ה' נקיט כל אינון נחלין, ואיהי אתעבידת אוצר לכלהו וכו', עיי"ש. ועיי"ש (תיקונים, יח, ע"א) בראשית, ב - ראשית, ב' איהו ודאי אוצרא דכלא, עלה איתמר יראת ה' היא אוצרו, וכו', בגין דיראה היא אוצרא לחכמה (עיין לעיל ערך קטן חכמה ובינה). ועיי"ש (קלו, ע"א) יראי אלקים מזרעא דיצחק, דביה שכינתא עילאה, דהיא אוצרא לחכמה. ועיי"ש (קמא, ע"א).

תפארת שם הוי"ה. וכתוב (יהושע, ו, יט) אוצר ה' יבוא. ועיין כלי יקר (דברים, כח, ח) יראת ה' היא אוצרו, ר"ל של הקב"ה.

ועוד. תורה. ועיין בתי מדרשות (ח"ב, מדרש אותיות ר"ע, א, א) אוצר,

זו תורה, שנאמר יראת ה' היא אוצרו. ותורה זו יראה, שנאמר (דברים, כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם "ה'" נקרא עליך ויראו ממך. ועיין אוצר המדרשים (מסכת אצילות) טוב מעט ביראת ה' מאוצר רב ומהומה בו (משלי, טו), וכו', מי שהוא מלא מאוצר התורה, ומהומה בו, שאין בו יראה. ועיין מגלה עמוקות (פנחס) יראת ה' היא אוצרו, יראת בגימט' תורה (עיי"ש). הרי שהתורה אוצר של הקב"ה. ועיין ספר הבהיר.

ועוד. עיין אברבנאל (הושע, יג, טו) אוצרות כלי חמדה של ישראל שהיו מתפארים בהם באמרם אך עשרתי.

נצח אמרו (ב"ב, צ, ע"ב) ת"ר אוצרי פירות וכו', עליהן הכתוב אומר לאמר מתי יעבור החדש ונשבירה שבר והשבת ונפתחה בר להקטין איפה ולהגדיל שקל ולענות מאזני מרמה, וכתוב נשבע ה' בגאון יעקב אם אשכח "לנצח" כל מעשיהם. וכן המנצח במלחמה נוטל אוצרות המנוצח.

ועוד. עיין ספר התמונה (תמונה שניה) אוצר החיים הנצחיים אשר בו הצורה והנפש יושבים במקום הנצחי.

הוד עיין קהלת יעקב (ערך אוצר) יצדק בנצח שבהם כנישו דברכאון, ועיי"ש עוד בדבריו.

יסוד יסוד איקרי טוב. וכתוב (דברים, כח, יד) יפתח ה' לך את אוצרו הטוב. ועיין שפתי כהן (דברים, כח, יב) אוצרו, היינו כנסת ישראל שהיא נקראת יראה, שנאמר יראת ה' היא אוצרו. טוב זה צדיק, שנאמר, אמרו צדיק כי טוב. אוצר, אור-צ, ודו"ק. והוא בחינת אוצרות עצים (ב"ב, סז, ע"ב) היש בה עץ אם אין, צדיק שמגן כעץ, כמ"ש חז"ל.

ובקלקול זהו אוצרי פירות (ב"ב, צ, ע"ב) כגון שבת, לשון שבת דקלקול, כנגד היסוד, כנודע. ועיין זוה"ק (בראשית, רנח, ע"א, השמטות). ועיין רמ"ז (זהר בראשית) זעיר שפותח אוצרו הטוב, הוא יסודו. ועיין תורה אור למהר"מ פאפירש (בראשית). וחמדת ימים (שב"ק, פ"ח).

ועוד. חן ביסוד. ונקרא אוצר מתנת חנם, כמ"ש חז"ל, שהראה אותו הקב"ה למשה. חן - חנם. עיין ספר גירושין (אות נה).

מלכות כתיב (מלכים, א, יד, כו) אוצרות בית המלך. ומלכות מדה עשירית. וכתוב (מלאכי, ג, י) הביאו את כל המעשר אל בית האוצר. והוא בנחמיה (י, לו). ואמרו (ב"ב, צה, ע"ב) מרתף זה של יין אני מוכר לך, נותן לו יין שכולו יפה, ומקבל עליו עשר קוססות למאה (עשירית), וזהו אוצר ששנו חכמים במשנתנו. ועיין זוה"ק (בראשית, ח, ע"ב). ועיין כתבי רמ"ע מפאנו (מאמר שבתות ה', ח"ד), שכתב כנ"ל.

ועיין שערי אורה (ש"א) השם הזה נקרא אדנ"י, הוא בדמיון אוצר ובית גזים לכל מיני שפע ומיני אצילות. ואמרו (סנהדרין, כ, ע"ב) ת"ר,

אוצרות מלכים, למלך. ועיין עבודת הקודש (ח"א, פרק כג, כד, כה).

ועוד. סוד ארץ. אוצר - ארצו. ארץ-ו. עיין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, דף קנו).

נפש מעשה, מלאכה. וכתוב (עזרא, ב, סט) ככחם נתנו לאוצר המלאכה.

ועוד. אמרו (ב"ב, צ, ע"ב) אמר רב עושה אדם את קבו אוצר.

ועוד. עיין ב"ב (יא, ע"א) גנזתי אוצרות נפשות. ועיין עבודת הקודש (ח"ב, פרק לז), ותולעת יעקב (סוד שאר הברכות).

ועוד. אמרו (ב"ב, צ, ע"ב) אוצרין פירות, דברים שיש בהם חיי נפש.

רוח כתיב (תהלים, קלה, ז) מוצא רוח מאוצרותיו. ואמרו (שבת, פה, ע"ב) הוציא הקב"ה הרוח מאוצרותיו והיה מעביר ראשון ראשון. עיין רד"ק (הושע, יג, טו) הוא ישסה: אותו הרוח ישסה אוצר כל כלי חמדה. ועיין רזא דמהימנותא (דף פד) וזה יסוד אויר נעשה אוצר, עיי"ש. ועיין עוד בדבריו (ביאורי הזהר, דף מד).

נשמה עיין זוה"ק (שמות, צה, ע"ב) ובת איש כהן כי תהיה לאיש זר, דא נשמתא קדישא דאתמשכת מאתר עלאה, ועלאת לגו סתימו דאילנא דחיי, וכד רוחא דכהנא עלאה נשבא, ויהיב נשמתין באילנא דא, פרחין מתמן אינון נשמתין, ועלאין באוצר חד (ועיי"ש, קסא, ע"ב). וכן (שג, ע"א) והוא אוצר נטיל כל נשמתין אינון עד זמנא דאתלביש לון ונחתי להא עלמא. ועיין רמ"ז (זהר בראשית) שעומדות הנשמות באוצר הפנים בצורת תואר האוצר. וכ"כ ברמ"ק. ועוד איתא (שם, שמות) ואז פורחות הנשמות ממקום סתומם, ונכנסות במלאכות שהיא סוד האוצר של מעלה. ועיין שעת רצון (ח"ב) ועלאין באוצר חד שהוא יסוד הנוק' שהוא אוצר ממש שבו משתהים הנשמות בסוד העיבור. ועיין חסד לאברהם (מעין ד, נהר ד), ועמק המלך (ש"ה, פרק עב)

חיה כתיב (דה"י, א, כו, כ) אחיה (א-חיה) על אוצרות בית האלקים ולאצרות הקדשים. ובשורש איכא אוצרות חיים. וכן אוצר החיים הנצחיים. עיין ספר התמונה (תמונה שניה). וכן פרדס רימונים (ש"ח, פרק כד) ורקנאטי (בהר), ועוד. ועיין פרדס רימונים (ערכי הכינויים), פכ"ג, פ"א, ערך אוצר) והוא אוצר שבו טל של תחיית המתים. עיין כתבי רמ"מ משקלוב (ליקוטים, דף שצד), אוצר חיים עולה (שסה), עיי"ש.

יחידה אמרו (תענית, ט, ע"א) ואמר ר' יוחנן, מטר בשביל יחיד, פרנסה בשביל רבים. מטר בשביל יחיד, דכתיב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב לתת מטר ארצך.

ג. רוח שורש לכל, ולכך ליצני. כן.

ד. ליצנות כנגד עצם ההיות. גאווה, אנה "אמלוך", האמלוך", הוא הגאווה.

ה. איני זוכר כעת מקום מסודר ומבורר יותר.

למה נערנו פורקים עול?

אם אפשר להרב לרשום באופן כללי מה הם הסיבות שנערים ונערות פורקים עול מצוות מעליהם. ומה יש להחזיר לעשות כדי שילדיהם תהיו לעולם צדיקים יראים ואוהבים את ה' ית'. ישר כחך להרב

תשובה

הסיבות רבים מאוד ונכתוב מעט בס"ד.

• טומאה נוראה של העולם.

• צורת חיים דומה לשל אומות העולם, ופתיחות נוראה אליה, כל צורה החיים הפוכה מהאמת.

• ניקת ממון מערב רב, וממון בלתי כשר.

• חיים של אהבה "מדומה" כמעט ללא יראה. "יראי ה' ימאסו".

• העדר כח ללכת נגד הזרם.

• חוסר הבנה פנימית במהות החיים, וק"ו חוסר העדר חיבור פנימי.

• שאיפות נמוכות, וזאת גם מפני העדר בעלי שיעור קומה בכל מקום.

• חוסר בנין עצמי של כל יחיד. תפיסת כללות ללא פרטות.

• צורת חיים של הנאה, ללא עמל ויגיעה ניכרים.

• חוסר טעימה רוחנית פנימית אמיתית, שכנגדה הכל בטל.

אופן התיקון, היפוך מהנ"ל במה שאפשר, והדברים רחבים,

ואכמ"ל. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

גאוני תאווני כעסני וליצני

ברצוני לברר הנושא של "תאווני, כעסני וליצני" שראיתי בדברי הגר"א ובדברי ר' צדוק.

א) האם שלש קליפות בנפש הגוי הם אלו הכוחות של גאוני, כעסני ותאווני (או ליצני)?

ב) האם תאווני, גאוני, כעסני וליצני במקביל להשלש היסודות הפועלים שהם מים אש ורוח? לפי"ז למה יש שני שרשי רע אלו שהם כנגד אש דקלקול (גאווה וכעס)?

ג) מהו השורש של הרע בכוחות הנ"ל? דמאיך התאווה (הנאה לעצמי) מגיע מגאווה (אני), והכעס ג"כ מגיע מגאווה, שהוא הכח של "אנה אמלוך", שורש כל הרע, וזהו המהות של עמלק הוא שרוצים להיות הראשית, ולפי"ז לכאורה נמצא שהכח ה"ליצני" שהוא המהות של עמלק (זד יהיר לץ שמו) הוא השורש הרע להכל. האם זה נכון? ואם כן, האם זה משום שכח התאווני הוא מים דקלקול, כעסני הוא אש דקלקול, וגאוני הוא אש דקלקול (וגאווה לכאורה הוא בחינת העפר דאש כמו שנראה מסדרת הארבעת היסודות), וליצני הוא רוח דקלקול? וא"כ כמו שבקדושה היסוד הרוח העליון הוא היסוד שכולל את הכולם, כמו כן בקליפה יש רוח שכולל היסודות כולן והוא כח הליצנות שהוא כח של עמלק?

ד) ואם זה נכון, למה כל הרע נובע בשורש בליצנות, הלא ליצנות גופא נובע מגאווה? וא"כ לכאורה הגאוני הוא השורש לכל הרע, ולא ליצני, וא"כ צ"ע (למיעוט הבנת בענינים אלו).

ה) האם יש יותר מראה מקומות בענין זו (מלבד הגר"א ור' צדוק)? ישר כחך להרב

תשובה

א. ישמעאל תאווני, עשו כעסני, עמלק ליצני.

ב. כן. אש עולה, גאווה. אש מייבשת, כעס. והוא שורש לעפר, יובש.

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

הצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829